

Delikt en Delinkwent, Een pleidooi voor terughoudendheid: over hoe Youtube, Facebook en PowNews leiden tot strafvermindering

[Klik hier om het document te openen in een browser venster](#)

Vindplaats:	DD 2014/14	Bijgewerkt tot:	24-01-2014
Auteur:	M. Groenouwe ^[2]		

Een pleidooi voor terughoudendheid: over hoe Youtube, Facebook en PowNews leiden tot strafvermindering^[1]

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 december 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:5955

“De toetsing aan artikel 8 EVRM

De verweren van de verdediging, zoals hiervoor vermeld onder het kopje ‘verweren van de verdediging’, noodzaken tot bespreking van de vraag of een inbreuk is gemaakt op artikel 8 EVRM. Ook de advocaat-generaal is van mening dat voor zover de rechter de belangenafweging van het openbaar ministerie toetst, dit plaats moet vinden in het kader van artikel 8 EVRM en niet in het kader van de bepaling 4.4 van de Aanwijzing. In de onderhavige zaak dient, los van het vorenstaande, een toetsing van nationale bepalingen plaats te vinden aan de fundamentele rechtsbeginselen die zijn neergelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dat gebeurt onder meer door de nationale wet te toetsen aan het ‘necessary in a democratic society’-criterium.

Artikel 8 EVRM biedt bescherming tegen een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Op deze bescherming van het privéleven is in lid 2 van artikel 8 EVRM een inbreuk mogelijk gemaakt, voor zover deze inbreuk ‘bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen’. Bij die beoordeling dient te worden getoetst aan de beginselen van een behoorlijke procesorde, zoals een redelijke en billijke belangenafweging. Een geconstateerde schending van artikel 8 EVRM levert, ten opzichte van het hiervoor geconstateerde onherstelbare vormverzuim in het voorbereidend onderzoek, een zelfstandig verzuim op.

Blijkens jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) levert het publiceren van een foto in de media van een verdachte, die geen publiek persoon is *in beginsel (toevoeging hof)* een ernstige inbreuk op van de privacy van die verdachte, zelfs wanneer deze zich op de openbare weg bevond maar geen deel nam aan een publieke gebeurtenis.

Gelet op de in de voetnoot opgenomen uitspraken van het EHRM stelt het hof thans vast dat het gebruik maken van opsporingsberichtgeving in deze strafzaak, door camerabeelden te verstrekken aan Omroep Brabant en het vertonen daarvan, zonder meer een inbreuk op het privéleven van de verdachte oplevert. Vervolgens dient het hof te onderzoeken of het aangewende middel noodzakelijk was. Daarbij is het de vraag of de beslissing om van de camerabeelden gebruik te maken en de beelden integraal te vertonen onder de gebleken omstandigheden de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit doorstaat.

De advocaat-generaal heeft betoogd dat in casu is voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Uit de aanvullende processen-verbaal d.d. 12 augustus 2013 en 19 november 2013 die zijn opgemaakt door brigadier van politie [verbalisant 2], blijkt dat onderzoek door de politie is verricht teneinde de identiteit van de verdachten van het geweldsincident op de Vestdijk van 4 januari 2013 te achterhalen.

Zo zijn vanaf 8 januari 2013 printjes van de verkregen camerabeelden op de regionale en landelijke briefings van de politie getoond. Voorts is er contact geweest met de Koninklijke Marechaussee omdat er rekening werd

gehouden met de mogelijkheid dat de groep personen uit militairen van de legerbasis Oirschot bestond. Tevens werden aanvragen voor vorderingen opgemaakt voor het verkrijgen van de camerabeelden van parkeerplaatsen Q-park Lage Landen en Q-park Ten Hagestraat. Ten slotte werd een aanvraag voor een vordering opgemaakt om de kentekens van de verkeerscamera's in Eindhoven op te vragen. De hier bedoelde onderzoekshandelingen hebben niet tot resultaat geleid.

Anders dan de verdediging heeft bepleit, is het standpunt van de advocaat-generaal dat met vorenstaande onderzoekshandelingen is voldaan aan de beginselen van subsidiariteit. Nu deze handelingen niet hebben geleid tot de vaststelling van de identiteit van de verdachten en om de mensen, die dicht rondom de verdachte staan (familie, vrienden) te bewegen om de identiteit (van de verdachten) aan de politie kenbaar te maken, mochten de camerabeelden op 21 januari 2013 worden uitgezonden in de vorm waarin zij thans zijn vertoond, aldus de advocaat-generaal ter terechtzitting in hoger beroep.

Zoals hiervoor reeds is overwogen, is het hof met de rechtbank van oordeel dat met de opsporing van de daders een zwaarwegend belang was gediend, omdat er sprake is van een ernstig feit, waardoor de rechtsorde is geschokt. De inzet van opsporingsberichtgeving is in de onderhavige strafzaak dan ook niet zonder meer strijdig met het vereiste van proportionaliteit. Dat neemt niet weg dat, zoals hiervoor reeds is overwogen, bij de keuze van het opsporingsmiddel, in casu het verstrekken en integraal vertonen van de camerabeelden, andere belangen en mogelijkheden moesten worden meegewogen. In dit kader zal de vraag moeten worden beantwoord of het integraal vertonen van de camerabeelden op de regionale zender in een redelijke verhouding stond tot het doel om de identiteit van de vermoedelijke daders te achterhalen. Het hof overweegt in dat verband dat de eis van subsidiariteit voorschrijft dat te allen tijde wordt gegrepen naar het voor de betrokkenen minst ingrijpende middel dat voorhanden is.

Het hof heeft ter terechtzitting in hoger beroep waargenomen dat de camerabeelden zeer scherp zijn en dat de verdachten daarop duidelijk te zien zijn. De beelden starten, zoals door verbalisanten in het proces-verbaal van bevindingen d.d. 9 januari 2013 wordt omschreven, op het moment dat een groep mannen over de Oude Stadsgracht in de richting van de Vestdijk te Eindhoven loopt. De groep wordt gevolgd met de camera. Om 03.40.11 uur is te zien dat een persoon uit die groep een fiets omver schopt, een fietsslot van de grond raapt en daarmee meermalen tegen een aantal fietsen slaat terwijl hij doorloopt richting de Vestdijk. Omstreeks 3.40.39 uur komen over de Vestdijk twee personen aangelopen vanuit de richting Ten Hagestraat. Vervolgens vindt een confrontatie plaats tussen één van hen, het latere slachtoffer, en een aantal personen uit voornoemde groep, waaronder de verdachte.

In de onderhavige zaak zijn op 21 januari 2013 de bewegende beelden van het geweldsincident integraal bij Bureau Brabant vertoond. Tevens staat vast dat de gezichten van de vermeende verdachten niet onherkenbaar zijn gemaakt.

Uit de hiervoor genoemde aanvullende processen-verbaal leidt het hof af dat andere toegepaste opsporingsmiddelen op dat moment niet tot enig resultaat hebben geleid.

Het hof betreft bij de beoordeling van de vraag of is voldaan aan het subsidiariteitsbeginsel de door de officier van justitie ingediende appelschriftuur, bij het hof binnengekomen op 10 september 2013. De officier van justitie meldt daarin:

‘Het vertonen van “stills” had gekund en was voor verdachten waarschijnlijk minder belastend geweest, maar gaat voorbij aan het feit dat verdachte samen met anderen in het openbaar, en plein public, onder toezicht van camera's iemand ernstig, bijna dodelijk, heeft toegetakeld. Waarom de samenleving onkundig houden van beelden die een belangrijke, doorslaggevende, bijdrage kunnen leveren aan de opsporing van de daders? Waarom zou het Openbaar Ministerie de zeer indringende beleving van dit soort geweldsincidenten voor slachtoffers en omstanders de samenleving willen ontzeggen? Omwille van het welhaast op ultieme wijze willen tegemoet komen aan de privacybelangen van verdachten die besluiten in het openbaar dit soort ernstige, de samenleving ontwrichtende, feiten te plegen? Ik zou menen van niet! Hierbij past naar mijn mening enkel het inzetten van “de troefkaart”, het middel dat het grootste bereik heeft, de meest slagkracht en burgers maximaal prikkelt mee te helpen aan een snelle oplossing van de zaak; het uitzenden van de beelden dus!’.

Uit het vorenstaande volgt dat, zoals de officier van justitie zelf aangeeft, voor een minder zwaar middel had kunnen worden gekozen om hetzelfde doel te bereiken. Reeds om die reden is het hof, anders dan de advocaat-generaal, van oordeel dat aan het vereiste van subsidiariteit niet is voldaan. Uit hetgeen in de appelschriftuur is vermeld, blijkt het hof niet van een zorgvuldige belangenafweging.

De advocaat-generaal heeft in dat verband nog aangevoerd dat bewust is gekozen voor het vertonen van de bewegende beelden van het geweldsincident om daarmee een indringend beroep te doen op de familie, dan wel op de directe omgeving van de verdachten, om hun identiteit kenbaar te maken. Naar het oordeel van het hof valt echter niet in te zien waarom met het inzetten van een minder zwaar middel, zoals bijvoorbeeld met het vertonen van zogenaamde 'stills', zijnde foto's gemaakt van een filmbeeld, – nogmaals – van welke mogelijkheid de officier van justitie zelf uitdrukkelijk melding maakt, de identiteit van de verdachten niet snel achterhaald zou kunnen worden. Daarbij neemt het hof in aanmerking dat door de verdachte ter terechtzitting in hoger beroep is aangegeven dat hij zich ook zou hebben gemeld bij de politie als enkel foto's zouden zijn vertoond.

Alles overziende stelt het hof vast dat met het integraal vertonen van de camerabeelden op Omroep Brabant, niet is voldaan aan de eis van subsidiariteit, zodat reeds om die reden sprake is van schending van artikel 8 EVRM.

De gevolgen van de schending artikel 8 EVRM

Bij de beoordeling welke rechtsgevolgen dienen te worden verbonden aan voornoemde schending sluit het hof aan bij de hiervoor genoemde factoren van artikel 359a, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te weten:

- het belang dat het geschonden voorschrift dient;
- de ernst van het verzuim;
- het nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt.

Het hof overweegt dat de vertoning van de beelden op deze vergaande wijze de schending van een fundamenteel recht, te weten de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, meebrengt. Verdachte heeft als gevolg van deze schending ernstig nadeel geleden. Dat nadeel bestaat uit de enorme media-aandacht voor en in de richting van de verdachte en zijn directe omgeving en de hetze die daardoor jegens hem in de diverse media, onder welke internet, is ontketend. Dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstig geweldsincident in de openbare ruimte, doet aan het voorgaande niet af. Immers, een zorgvuldige afweging van belangen had hetzelfde resultaat (voor de opsporing) kunnen opleveren, maar dan wel met een minder ingrijpende inbreuk op het privéleven en aldus met minder nadeel voor de verdachte. Tegen de achtergrond van voornoemde factoren is het hof van oordeel dat niet kan worden volstaan met de enkele vaststelling van de schending, maar dat die schending consequenties moet hebben.

Met betrekking tot de vraag of de schending van artikel 8 EVRM dient te leiden tot strafvermindering, overweegt het hof als volgt. Strafvermindering komt slechts in aanmerking indien aannemelijk is dat (a) de verdachte daadwerkelijk nadeel heeft ondervonden, (b) dit nadeel is veroorzaakt door het verzuim, (c) het nadeel geschikt is voor compensatie door middel van strafvermindering en (d) strafvermindering ook in het licht van het belang van het geschonden voorschrift en de ernst van het verzuim gerechtvaardigd is.

Het hof is van oordeel dat de verdachte door voornoemde schending daadwerkelijk nadeel heeft geleden. Het nadeel dat is veroorzaakt door het vertonen van de beelden in de meest vergaande vorm bestaat uit de enorme media-aandacht voor en in de richting van de verdachte en zijn directe omgeving en de hetze die daardoor jegens hem in de diverse media, onder welke internet, is ontketend.

Het hof overweegt vervolgens dat in beginsel strafvermindering in de rede ligt maar dat het toepassen daarvan afhankelijk is van de ernst van de schending. Met betrekking tot het standpunt van de verdediging dat het openbaar ministerie er op geen enkele wijze rekening mee heeft gehouden dat het wel eens zou kunnen gaan om (meerdere) minderjarige verdachten, overweegt het hof als volgt. Eerst achteraf, toen de identiteit van de verdachten bekend was, is vastgesteld kunnen worden dat de groep personen die te zien was op de camerabeelden grotendeels uit minderjarigen bestond. Anders dan de verdediging is het hof namelijk van oordeel dat bij het bekijken van de camerabeelden het voor het openbaar ministerie niet aanstonds duidelijk is en voor het openbaar ministerie ook niet duidelijk kon zijn dat het om minderjarigen gaat.

Wel is het hof van oordeel dat de verdachte op voor hem nadelige wijze is geconfronteerd met de gevolgen van zijn handelen. Vanwege de beelden is hij op straat herkend en is hij op bijzonder vervelende wijze benaderd. De verdachte werd zelfs tot aan zijn ouderlijk huis door de media belaagd. Hij heeft zich zeer

bedreigd gevoeld door met name de weinig genuanceerde reacties via de sociale media. Het hof stelt vast dat hiermee sprake is van een ernstige schending van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte.

Door de advocaat-generaal is nog aangevoerd dat er geen sprake is van een ernstige schending van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, aangezien het gaat om de vertoning van camerabeelden van gedragingen van de verdachte in een openbare ruimte, waarbij van belang is dat het een feit van algemene bekendheid is dat in uitgaansgebieden doorgaans wordt gesurveilleerd met cameratoezicht. De ernst van de schending wordt hierdoor gerelativeerd, aldus de advocaat-generaal.

Het hof overweegt dienaangaande als volgt.

Dat de geweldshandelingen plaatsvonden in de openbare ruimte maakt nog niet dat de verdachten daardoor minder recht zouden hebben op bescherming van hun persoonlijke levenssfeer. Het laat onverlet dat een burger er op mag vertrouwen dat zorgvuldig met zijn belangen wordt omgegaan bij de beoordeling of, en zo ja, in welke vorm eventuele camerabeelden/foto's publiek worden gemaakt. Van het openbaar ministerie mag immers worden verwacht dat de uit artikel 8 EVRM voortvloeiende zorgvuldigheidseisen in acht worden genomen. Het hof is van oordeel dat dat, gezien de bewoordingen in de appelschriftuur, in de onderhavige zaak in het geheel niet is geschied.

Door de advocaat-generaal is ten aanzien van de media-aandacht nog naar voren gebracht dat de verdachte zich zijns inziens gewoon meteen had moeten melden bij de politie; daaruit zou (ook) besef en inkeer zijn gebleken. Het kan niet zo zijn, dat de verdachte 'voordeel trekt' uit de publiciteit, aldus de advocaat-generaal. Nu heeft de politie veel werk moeten verrichten om de verdachte te achterhalen.

Het hof volgt de advocaat-generaal in zijn stellingen niet. Verdachten hoeven niet mee te werken aan hun opsporing, terwijl verdachte zich bovendien na de uitzending van de beelden direct bij de politie (in België) heeft gemeld. Hij heeft daarnaast uitdrukkelijk getoond te beseffen wat hij heeft gedaan en het verwerpelijke daarvan in te zien. Door de media is deze zaak opgepikt en is daaraan – in vergelijking met soortgelijke zaken – buitengewoon grote aandacht besteed. Het is ook niet voor niets, dat de advocaat-generaal in zijn requisitoir heeft opgemerkt, dat 'de media aan de haal gingen met de beelden'.

Verdachte heeft die aandacht niet gezocht, maar wel de nadelige gevolgen ondervonden.

Dat het openbaar ministerie via de persofficier van justitie nog publiekelijk aan de samenleving heeft gevraagd om de rust te bewaren en het recht niet in eigen hand te nemen, doet daaraan niet af. Al met al is het hof, met de rechtbank, van oordeel dat het handelen van het openbaar ministerie dermate onzorgvuldig is geweest, dat hierdoor strafvermindering gerechtvaardigd is.

Het hof is van oordeel dat vanwege voornoemde schending en de nadelige gevolgen die de verdachte daardoor heeft ondervonden strafvermindering op zijn plaats is, te weten: een strafvermindering van 2 maanden jeugddetentie. Het hof zal om die reden in plaats van 12 maanden jeugddetentie 10 maanden jeugddetentie opleggen. Daarvan zijn 4 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaar."

Inleiding

In vrijwel alle grote steden in Nederland is inmiddels sprake van vergaand cameratoezicht. Zo staan er momenteel in de stad Utrecht 87 camera's opgesteld die 24 uur per dag beelden maken van alle activiteiten die zich op straat afspelen. Volgens de gemeente worden deze camera's ingezet ter handhaving van de openbare orde en spelen zij een belangrijke rol bij de bestrijding van overlast en criminaliteit.^[3] Tijdens de avonduren worden de beelden 'live' bekeken om gelijk actie te ondernemen in geval van ongeregelde heden. Een gevolg van deze vorm van toezicht is dat in steeds meer strafzaken camerabeelden een belangrijke rol spelen bij de opsporing van verdachten. Zo kan de officier van justitie, indien hij dit noodzakelijk acht, ervoor kiezen om zogeheten opsporingsberichtgeving in te zetten om op deze wijze de hulp van het publiek in te roepen.^[4] De beelden kunnen worden getoond tijdens een programma als Opsporing Verzocht, waarvan varianten bestaan bij verschillende regionale omroepen. Een belangrijke vraag in situaties als deze blijft echter of de publicatie van camerabeelden gerechtvaardigd kan worden door het opsporingsbelang. Wanneer filmopnamen worden getoond in een programma als Opsporing Verzocht worden kijkers opgeroepen de beelden te delen via social media platformen zoals Facebook. Daarnaast worden de vrijgegeven beelden vaak overgenomen door andere media, waardoor de filmpjes te bekijken zijn via diverse sites

zoals *Geenstijl.nl*. Dit heeft tot gevolg dat de beeltenis van de betrokken personen zich als een olievlek over het internet verspreidt, wat de opsporing uiteraard ten goede komt maar eveneens een belangrijke inbreuk vormt op de privacyrechten van de betrokken verdachte. Dikwijls wordt de betrokkene in berichtgeving omtrent een strafzaak als dader gepresenteerd in plaats van als verdachte, waardoor er een hetze kan ontstaan die personen nog lang na het proces kan achtervolgen. Het feit dat het OM er voor kiest om beelden te publiceren kan er toe leiden dat verdachten publiekelijk aan de schandpaal worden genageld, een tendens die inmiddels ook door de feitenrechter is gesignaleerd.

In de zaak die besproken wordt in deze bijdrage is zowel in eerste aanleg als in hoger beroep geoordeeld dat er op onaanvaardbare wijze gebruik is gemaakt van de inzet van opsporingsberichtgeving om verdachten op te sporen. De zaak, waarin de veroordeelden onder invloed van de media bekend zijn komen te staan als de 'Eindhovense kopschoppers', vindt zijn oorsprong in een nachtelijk geweldsincident op 4 januari 2013. In de binnenstad van Eindhoven vindt een zeer ernstige mishandeling plaats van een jongeman door vier verschillende personen. Nadat zij het slachtoffer meermaals hebben geschopt en geslagen, laten de mannen het slachtoffer in bewusteloze toestand achter. De maandag na het incident worden in het opsporingsprogramma Omroep Brabant beelden getoond van de mishandeling die de bewuste nacht zijn gemaakt door een toezichtcamera. Het betreft een zeer gedetailleerde weergave van het incident, waardoor de namen van de betrokkenen de daarop volgende dag reeds bij de politie bekend zijn. Het kwaad is dan echter al geschied: naam en toenaam van de vier hoofdverdachten zijn inmiddels op tal van sites gepubliceerd en in de sociale media zoals Facebook wordt het filmpje veelvuldig gedeeld, ook nadat de identiteit van de verdachten is vastgesteld. De verdachten en hun familieleden worden, met name door verslaggevers van het programma PowNews, dagenlang achtervolgd en bestookt met vragen over hun betrokkenheid bij het strafbare feit.

In deze bijdrage bespreek ik het arrest dat op 11 december jongstleden gewezen is in de zaak aangaande hoofdverdachte Brent L., die evenals de andere verdachten afkomstig is uit het Belgische Turnhout. Hoewel er tegen vier betrokkenen vervolging is ingesteld, lijkt de zaak van deze 18-jarige hoofdverdachte de meest vergaande invloed te zullen hebben op toekomstige gevallen, met name omdat het Openbaar Ministerie in cassatie is gegaan tegen de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch. De verdachte is door de rechtbank en het hof veroordeeld voor het medeplegen van een poging tot doodslag, waarvoor hij door beide instanties is veroordeeld tot tien maanden jeugd detentie, waarvan vier maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. Zowel de rechtbank als het hof is van mening dat vanwege geconstateerde onherstelbare vormverzuimen strafvermindering op grond van artikel 359a Sv op haar plaats is. Deze mildere straffen hebben geleid tot een golf van verontwaardiging gezien de nationale bekendheid die de zaak inmiddels heeft verworven.

De vormverzuimen die in het arrest van het hof naar voren komen zijn gekoppeld aan twee verschillende gronden. Ten eerste is geconstateerd dat de officier van justitie zich niet heeft gehouden aan de voorschriften zoals opgenomen in de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving.⁵ Voorafgaand aan het vertonen van de beelden is geen toestemming gevraagd aan de hoofdofficier van justitie, hetgeen strijd oplevert met paragraaf 4.1 van de Aanwijzing en daarmee een onherstelbaar vormverzuim oplevert. Ten aanzien van dit vormverzuim oordeelt het hof echter dat de verdachte door het ontbreken van de toestemming niet daadwerkelijk in enig concreet belang is geschaad en daardoor ook geen nadeel heeft ondervonden in de zin van artikel 359a Sv. Het hof laat zich hierbij leiden door de mededeling van de advocaat-generaal dat de hoofdofficier van justitie, indien vooraf wel om zijn toestemming zou zijn gevraagd, het uitzenden van de beelden zeker zou hebben goed gekeurd. Het hof komt op basis van deze factoren tot de conclusie dat hoewel er inderdaad sprake is van een vormverzuim, er aan dit verzuim geen rechtsgevolg behoort te worden verbonden.

Daarnaast oordeelt het hof dat er, door de enorme media-aandacht die op gang kwam na het uitzenden van de beelden, sprake is van een inbreuk op het recht op privacy van de verdachte. Na een bespreking van de algemene voorwaarden voor de toepassing van strafvermindering zal nader worden ingegaan op het arrest van het hof. De nadruk zal hierbij liggen op de geconstateerde schending van artikel 8 EVRM en hoe een dergelijke inbreuk op grondrechten kan worden gesanctioneerd binnen het kader van artikel 359a Sv. Tot slot zal kort worden ingegaan op de implicaties van het arrest voor de toekomst en de rol die Hoge Raad hierbij kan spelen.

Toepassing van strafvermindering

Op grond van artikel 359a Sv kunnen aan onherstelbare vormverzuimen begaan tijdens het vooronderzoek verschillende rechtsgevolgen worden verbonden, te weten strafvermindering, bewijsuitsluiting en het niet-ontvankelijk verklaren van het Openbaar Ministerie in de vervolging. De rechter kan enkel gebruik maken van de voorgestelde sancties indien de rechtsgevolgen van een vormverzuim niet uit de wet blijken. Van belang hierbij is dat het nadrukkelijk gaat om een bevoegdheid van de rechter en geen plicht om in dergelijke gevallen een gevolg aan een vormverzuim te verbinden. De feitenrechter kan eveneens volstaan met een constatering dat een onherstelbaar vormverzuim is begaan, aangezien een vormverzuim niet per se hoeft te leiden tot een enig voordeel voor de verdachte. Om te beoordelen of aan een vormverzuim een rechtsgevolg behoort te worden verbonden, dient de rechter zich te laten leiden door verschillende gezichtspunten, opgenomen in artikel 359a lid 2 Sv. Deze factoren spelen eveneens een rol bij de beoordeling welke sanctie in aanmerking komt in een dergelijk geval. De factoren zijn achtereenvolgens: het belang dat het geschonden voorschrift dient, de ernst van het verzuim en het nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt. In het welbekende *Afvoerprijs*-arrest^[6] heeft de Hoge Raad nader uiteengezet hoe deze verschillende elementen dienen te worden geïnterpreteerd. Daarnaast gaat de Hoge Raad in rechtsoverweging 3.6.3 van dit standaardarrest in op verschillende criteria die bepalen wanneer strafvermindering mag worden toegepast als sanctie op een geconstateerd vormverzuim. Ten eerste moet de verdachte daadwerkelijk nadeel hebben ondervonden, een vereiste dat het algemene gezichtspunt uit artikel 359a lid 2 Sv nogmaals reflecteert. Daarnaast moet het nadeel zijn veroorzaakt door het verzuim, hetgeen impliceert dat sprake moet zijn van een causaal verband tussen het vormverzuim en het nadeel dat voor de verdachte is ontstaan.^[7] Het derde criterium houdt in dat het nadeel geschikt moet zijn voor compensatie door strafvermindering. Strafvermindering is vooral een passende sanctie in geval van minder ernstige vormverzuimen, aldus Corstens/Borgers.^[8] Het laatste criterium dat een rol speelt om te bepalen of strafvermindering überhaupt kan worden toegepast is of de sanctie gerechtvaardigd is in het licht van het belang van het geschonden voorschrift en de ernst van het verzuim. Ook in dit laatste criterium zien we de verschillende gezichtspunten uit het tweede lid van artikel 359a Sv nogmaals terugkomen. De Hoge Raad voegt hieraan toe dat wanneer een rechter tot strafvermindering besluit, hij in zijn beslissing moet uitleggen waarom hij dit rechtsgevolg aan het verzuim verbindt en eveneens in hoeverre hij de straf in verband met het begane vormverzuim vermindert.

Vormverzuim door een schending van artikel 8 EVRM

Een actueel punt dat in deze zaak naar voren komt, is of door het integraal uitzenden van de beelden sprake is van een schending van de privacy van de verdachte, en daarmee van een schending van artikel 8 EVRM. Het belang van de zaak voor de toekomst ligt voornamelijk bij de beantwoording van deze vraag, aangezien het OM in zijn keuze de beelden integraal uit te zenden ten behoeve van een snelle opsporing een afweging moet maken die achteraf door de rechter zal worden geëvalueerd. Door het hof wordt uitdrukkelijk getoetst aan artikel 8 EVRM, waarbij een beoordeling plaatsvindt van nationale bepalingen aan de fundamentele rechtsbeginselen die zijn neergelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het hof benadrukt hierbij dat een schending van artikel 8 EVRM een zelfstandig verzuim oplevert, naast het ontbreken van de toestemming van de hoofdofficier van justitie. Het hof kiest er voor eerst te bepalen of in casu sprake is van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, en vervolgens of deze inbreuk daadwerkelijk een schending van artikel 8 EVRM meebrengt. Het hof verwijst naar twee zaken van het Europese Hof voor de rechten van de mens (hierna: EHRM), en concludeert aan de hand van deze uitspraken, *Sciacca tegen Italië* en *Peck tegen het Verenigd Koninkrijk*, dat het gebruik van opsporingsberichtgeving in geval van Brent L. zonder meer een inbreuk op zijn privéleven oplevert.^[9]

Uit beide genoemde zaken komt naar voren dat het Europese Hof een ruim concept van het recht op privacy hanteert. In de zaak *Sciacca tegen Italië* oordeelt het EHRM dat het enkel publiceren van een foto in de media van een verdachte in beginsel een inbreuk op haar recht op privacy oplevert. Bij de beoordeling van de vraag of een klager aanspraak kan maken op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer op grond van artikel 8 EVRM is in ieder geval van belang of de betrokkene in de gegeven situatie mocht uitgaan van een *reasonable expectation of privacy*. In de zaak *Peck tegen het Verenigd Koninkrijk* draait het om beelden gemaakt door een beveiligingscamera, waarop Peck te zien is terwijl hij tracht zichzelf van het leven te beroven. Door toedoen van de overheid komen deze beelden uiteindelijk in de handen van de media en worden de beelden door

verschillende nationale televisieprogramma's uitgezonden. Het Europese Hof oordeelt dat artikel 8 EVRM van toepassing is aangezien 'private-life considerations may arise once any systematic or permanent record comes into existence of such material from the public domain'.^[10] Juist door het excessieve gebruik van de opname valt de publicatie van het materiaal volgens het EHRM binnen het bereik van artikel 8 EVRM.^[11] Een zelfde redenering zien we terug in de recentere zaak van *Uzun tegen Duitsland*, waarin het Europese Hof gevraagd is te bepalen of GPS-toezicht op Uzun een inbreuk vormt op zijn recht op respect van zijn privéleven.^[12] In dit arrest stelt het EHRM dat zelfs in het openbare leven een zone van interactie is van een persoon met anderen die valt binnen de werking van de persoonlijke levenssfeer.^[13] Het Europese Hof voegt hieraan toe dat 'the publication of material obtained in public places in a manner or degree beyond that normally foreseeable may also bring recorded data or material within the scope of Article 8 par. 1'.^[14]

Hoewel vrij mager gemotiveerd, is het Hof 's-Hertogenbosch op grond van deze jurisprudentie naar mijn oordeel terecht tot de conclusie gekomen dat het recht op privacy van Brent L. in het onderhavige geval in het geding is. Zoals door het EHRM is overwogen in het *Uzun*-arrest, is hierbij van belang dat het materiaal is gepubliceerd op een wijze die buiten de normale verwachting valt.^[15] Doordat het vrijgeven van de beelden resulteerde in een storm aan media-aandacht, met als gevolg dat het gewraakte filmpje tot de dag van vandaag terug te kijken is via diverse sites, is sprake van excessief gebruik van de opnames en daarmee van een inbreuk op het privéleven van de verdachte. Dat het hierbij gaat om vertoning van camerabeelden van gedragingen van de verdachte in een openbare ruimte, een argument aangevoerd door de advocaat-generaal, doet hier niets aan af. In opeenvolgende arresten, waaronder het *Peck*-arrest en het *Uzun*-arrest, stelt het EHRM dat zelfs in het openbare leven een zone is waar binnen burgers zich kunnen beroepen op hun recht op privacy.^[16] De *reasonable expectation of privacy* is in dit verband een belangrijke, maar desondanks niet doorslaggevende factor.

Vervolgens onderzoekt het hof of deze inbreuk verenigbaar is met artikel 8 EVRM. Op grond van dit artikel is de overheid verplicht het recht op privacy van de burgers te respecteren tenzij inmenging door het openbaar gezag is voorzien bij wet en noodzakelijk is in een democratische samenleving in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. In diverse arresten is door het EHRM herhaald dat een inbreuk op artikel 8 EVRM slechts noodzakelijk is in een democratische samenleving, als deze beantwoordt aan een dringende maatschappelijke behoefte en evenredig is aan het wettig nagestreefde doel.^[17] Naast dit vereiste van proportionaliteit onderstreept het Europese Hof in het *Uzun*-arrest het belang van de subsidiariteit.^[18] Het EHRM onderzoekt of door opsporingsinstanties is getracht om informatie over Uzun in te winnen door middel van maatregelen die van minder vergaande invloed waren op zijn persoonlijke levenssfeer dan het plaatsen van een GPS-zender. Een inbreuk op artikel 8 EVRM is in de ogen van het Europese Hof slechts toegestaan indien op een voor de betrokkene minst bezwarende wijze is ingegrepen in zijn privéleven.

Om te bepalen of het integraal uitzenden van de beelden in het voorliggende geval daadwerkelijk 'noodzakelijk' was, zoals artikel 8 EVRM vereist, toetst het hof, in lijn met de jurisprudentie van EHRM, de inzet van dit opsporingsmiddel aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit. Om te beoordelen of is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit bekijkt het hof de verhouding tussen middel en doel, dat wil zeggen of het vertonen van de beelden bij Bureau Brabant in een redelijke verhouding stond met het doel om de identiteit van de verdachten te achterhalen. Het hof overweegt dat 'met de opsporing van de daders een zwaarwegend belang was gediend, omdat er sprake is van een ernstig feit, waardoor de rechtsorde is geschokt'. Het hof concludeert dan ook dat de wijze waarop in deze zaak gebruik is gemaakt van opsporingsberichtgeving niet zonder meer strijdig is met het vereiste van proportionaliteit. De voornaamste vraag is, aldus het hof, hoe het integraal uitzenden van de camerabeelden bij een regionale omroep zich verhoudt tot de eis van subsidiariteit die voortkomt uit artikel 8 EVRM. Bij de beoordeling van deze vraag betreft het hof de door de officier van justitie ingediende appelschriftuur, waarin deze duidelijk heeft gemaakt dat het vertonen van stilstaande beelden zeker een mogelijkheid is geweest, maar dat hier bewust niet voor is gekozen gezien de ernst van het gepleegde delict. De beelden zijn aldus de officier van justitie integraal

uitgezonden om de burgers maximaal te prikkelen, in de hoop dat dit zou leiden tot een snelle oplossing van de zaak. De officier van justitie stelt dat de privacybelangen van de verdachten moeten wijken, indien zij besluiten in het openbaar dergelijke geweldsdelicten te plegen. Het hof is echter van mening dat met het vertonen van stilstaande beelden van de verdachten de identiteit van de verdachten ook snel had kunnen worden achterhaald en het oordeelt dat met het integraal vertonen van de camerabeelden op Omroep Brabant niet is voldaan aan de eis van subsidiariteit, hetgeen een schending oplevert van artikel 8 EVRM. De gepassioneerde woorden van de officier van justitie uit de appelschriftuur lijken zich hiermee tegen hem te hebben gekeerd.

Strafvermindering op grond van een schending van artikel 8 EVRM

Aan de hand van de eerder aangehaalde factoren uit het tweede lid van artikel 359a Sv beoordeelt het Hof vervolgens welk rechtsgevolg dient te worden verbonden aan de constateerde schending. Artikel 8 EVRM belichaamt volgens het hof een fundamenteel recht, te weten de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Door het uitzenden van de beelden is dit recht geschonden waardoor de verdachte ernstig nadeel heeft geleden. Dit nadeel bestaat volgens het hof uit de enorme media-aandacht die de verdachte ten deel is gevallen. Het hof verwijst hierbij naar de hetze die door het veelvuldig delen van de beelden op diverse social media platformen tegen de verdachte is ontketend. Aangezien de verdachte ook had kunnen worden opgespoord middels een opsporingsmiddel dat aanmerkelijk minder nadeel voor de verdachte had opgeleverd, kan volgens het hof in het voorliggende geval niet worden volstaan met de enkele vaststelling van de schending. Ten aanzien van het nadeel herhaalt het hof dat verdachte op straat is herkend en is achtervolgd door verschillende journalisten. Bovendien heeft de verdachte zich zeer bedreigd gevoeld door de agressieve reacties die werden geuit via social media. Van het OM mag worden verwacht dat zorgvuldig met de belangen van de burger wordt omgegaan en dat de uit artikel 8 EVRM voortvloeiende zorgvuldigheidseisen in acht worden genomen. Aldus het hof heeft het Openbaar Ministerie dermate onzorgvuldig gehandeld dat hierdoor strafvermindering gerechtvaardigd is.

Het toepassen van strafvermindering in geval van benadeling door opsporingsbeelden in de media is inmiddels geen uitzondering meer. In 2013 diende bij de Rechtbank Zeeland-West-Brabant een vergelijkbare zaak tegen twee jongens uit Oosterhout die naar aanleiding van een ruzie op straat een andere jongen in zijn gezicht sloegen en een aantal rake trappen uitdeelden.^[19] Ook in deze zaak past de rechter strafvermindering toe aangezien de beelden zonder toestemming van de hoofdofficier van justitie in een opsporingsprogramma waren vertoond. Een andere spraakmakende zaak waarin werd overgegaan tot strafvermindering is de zaak van zwemleraar Benno L. waarin het hof overweegt dat 'in het bijzonder de mate en aard van de publiciteit die met de arrestatie en het voorarrest van verdachte tot op de dag van vandaag is gepaard gegaan, een factor is die bij de straftoemeting in matigende zin een rol dient te spelen. Zijn identiteit en zijn beeltenis zijn landelijk bekend, hij zal zich naar verwacht mag worden, gelet op de houding in delen van de maatschappij ten opzichte van veroordeelde pedofielen, na zijn detentie nergens onopgemerkt kunnen vestigen en zich op die wijze zijn leven lang achtervolgd weten door deze zaak.'^[20] Aangezien camerabeelden op internet een eigen leven gaan leiden en voortdurend blijven opduiken betekent dit een extra straf voor de veroordeelde en bovendien komen de mogelijkheden tot resocialisatie onder druk te staan.^[21] Van alle aangehaalde zaken omvat de zaak tegen Brent L. verreweg de meest uitgebreide motivering waarom er in de onderhavige geval tot verlaging van de straf wordt overgegaan, waarbij zowel de algemene gezichtspunten uit het tweede lid van artikel 359a Sv als de criteria voor de toepassing van strafvermindering worden besproken.

Volgens Borgers is de functie van artikel 359a Sv hoofdzakelijk het herstellen of compenseren van inbreuken op de verdedigingsrechten in de zin van artikel 6 EVRM.^[22] Aantasting van het recht op privacy van de verdachte kon tot voor kort om deze reden hooguit leiden tot strafvermindering, aangezien de zwaardere sancties van bewijsuitsluiting en niet-ontvankelijkverklaring zo voorbehouden bleven voor zaken waarin daadwerkelijk verdedigingsrechten waren geschonden. Een belangrijk punt in dit verband is dat op grond van de jurisprudentie van het Europese Hof een schending van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer niet per definitie een schending van het in artikel 6 EVRM vervatte recht op een 'fair trial' oplevert. Voor het bepalen van de eerlijkheid van een strafprocedure wordt door het EHRM gekeken of de procedure *als geheel* eerlijk is verlopen.^[23] Hierbij is

onder andere van belang of de verdediging in de gelegenheid is gesteld om gebruik te maken van haar verdedigingsrechten, waarbij eveneens de kwaliteit van het bewijs een rol speelt, alsmede de wijze waarop het is verkregen.^[24] Ook door de Hoge Raad is recentelijk nog bevestigd dat aan een niet gerechtvaardigde inbreuk op het door het eerste lid van artikel 8 EVRM gewaarborgde recht in de strafprocedure tegen de verdachte geen rechtsgevolgen behoeven te worden verbonden, mits zijn recht op een eerlijk proces zoals bedoeld in artikel 6 EVRM wordt gewaarborgd.^[25] Desondanks lijkt de Hoge Raad met dit arrest uit februari 2013 de mogelijkheid te openen dat aan een schending van de persoonlijke levenssfeer door ontsprende media een ander rechtsgevolg wordt verbonden dan enkel strafvermindering. Door een drietal categorieën te onderscheiden die aanleiding kunnen geven tot bewijsuitsluiting lijkt een vergaande inbreuk op de privacy als in het voorliggende geval hier ook onder te kunnen vallen.

De Hoge Raad stelt dat de rechter om verschillende redenen gebruik kan maken van de bevoegdheid tot toepassing van bewijsuitsluiting als rechtsgevolg van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv.^[26] Evenals in het *Afvoerpijp*-arrest blijft het vertrekpunt voor de toepassing van bewijsuitsluiting dat dit rechtsgevolg slechts in aanmerking komt indien door de onrechtmatige bewijsvergaring een belangrijk (strafvorderlijk) voorschrift of rechtsbeginsel in aanzienlijke mate is geschonden.^[27] De Hoge Raad noemt vervolgens drie redenen die aanleiding kunnen geven om tot de toepassing van bewijsuitsluiting over te gaan. Ten eerste kan het uitsluiten van bewijs noodzakelijk zijn ter verzekering van het recht van de verdachte op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM, waarmee wordt aangesloten bij de voornaamste functie van artikel 359a Sv. Een tweede reden kan zijn dat de toepassing van bewijsuitsluiting noodzakelijk wordt geacht 'om toekomstige vergelijkbare vormverzuimen die onrechtmatige bewijsvergaring tot gevolg hebben te voorkomen en een sterke stimulans te laten bestaan tot handelen in overeenstemming met de voorgeschreven norm'.^[28] Een derde situatie die in de overwegingen van de Hoge Raad naar voren komt is wanneer het vormverzuim bij herhaling voorkomt en daarmee een structureel karakter draagt, waarbij door de verantwoordelijke autoriteiten te weinig is ondernomen om overtredingen van het betreffende voorschrift te voorkomen. Deze nadere inkleuring duidt er volgens Keulen op dat bewijsuitsluiting voortaan enkel wordt gebaseerd op het effectiviteitsargument: politie en justitie worden door de inzet van dit rechtsgevolg gestimuleerd zich aan de regels te houden.^[29]

Met name de tweede categorie, waarbij bewijsuitsluiting fungeert als een rechtstatelijke waarborg, kan relevant zijn in een zaak als die van Brent L. In geval van een ernstige schending van de persoonlijke levenssfeer, waarin sprake is van een schending van artikel 8 EVRM, maar dus niet noodzakelijkerwijs ook van een schending van artikel 6 EVRM, kan op grond van deze reden toch besloten worden om over te gaan tot bewijsuitsluiting. Er moet dan sprake zijn van een zeer ingrijpende inbreuk op het grondrecht van de verdachte, hetgeen in geval van de Eindhovense zaak zeer wel te verdedigen is. De rechter zal bij zijn beoordeling de gezichtspunten uit lid 2 van artikel 359a Sv moeten betrekken, alsmede de omstandigheden van het geval. In het 'Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex artikel 359a Sv'-arrest maakt de Hoge Raad duidelijk dat de rechter bij zijn oordeel zal 'kunnen betrekken of in een de gegeven omstandigheden toepassing van bewijsuitsluiting opweegt tegen de daarvan te verwachten negatieve effecten en of aldus niet op onaanvaardbare wijze afbreuk wordt gedaan aan zwaarwegende belangen als waarheidsvinding en bestraffing van de dader van een – mogelijk zeer ernstig – strafbaar feit, alsmede in een voorkomend geval aan de rechten van slachtoffers of hun nabestaanden, mede gelet op uit het EVRM voortvloeiende positieve verplichtingen tot effectieve bestraffing'.^[30] De woordkeuze 'kunnen' impliceert dat de rechter de negatieve effecten van bewijsuitsluiting in zijn afweging mag betrekken, maar dat hij dit niet verplicht is. Desondanks blijft het de vraag of een feitenrechter in geval van een ernstige schending van artikel 8 EVRM door opsporingsbeelden in de media zal kiezen voor bewijsuitsluiting, aangezien dit in veel gevallen betekent dat de verdachte dan vrijuit gaat. Juist in mediagenieke zaken zoals de 'kopschoppers-zaak', ligt het niet voor de hand om over te gaan tot bewijsuitsluiting. Het feit dat de toepassing van strafvermindering al tot nationale verbolgenheid heeft geleid, pleit niet voor de toepassing van bewijsuitsluiting aangezien het hier om ernstige feiten gaat en bestraffing van de dader derhalve een zwaarwegend belang is.

Het meest voor de hand liggende rechtsgevolg blijft in situaties waarin de verdachte nadeel heeft ondervonden door ontsprende berichtgeving derhalve dat de rechter besluit tot strafvermindering, hoewel hij uiteraard ook kan

volstaan met de simpele constatering van het vormverzuim. Het feit dat in verschillende zaken de afgelopen jaren is overgegaan tot strafvermindering laat zien dat de 'openheid' die door het OM wordt gepropageerd, waarbij burgers door het vrijgeven van gedetailleerde beelden actief worden betrokken bij het oplossen van zaken, op steeds meer op weerstand stuit van feitenrechters.^[31] Dit is uiteraard een rechtstreeks gevolg van de histerie die de kop op steekt nádat met een zaak in de openheid is getreden, maar desondanks wel een gevolg dat ook voor het Openbaar Ministerie inmiddels duidelijk voorzienbaar is. Volgens Stevens heeft het OM in dit verband een bijzondere verantwoordelijkheid om de diverse media in toom te houden in hun berichtgeving over strafzaken, maar dit lijkt mij in de praktijk vrijwel niet haalbaar.^[32] Op grond van de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving dient het OM nadrukkelijk rekening te houden met het steeds grotere bereik van het internet en de omstandigheid dat eenmaal gepubliceerde berichtgeving zich niet zonder meer laat verwijderen, hetgeen mijns inziens tot gevolg zou moeten hebben dat het integraal uitzenden van beelden zoveel mogelijk wordt vermeden.^[33] In de zaak van Brent L. en zijn medeverdachten hebben juist de bewegende beelden door hun intensiteit tot de massale media-aandacht geleid, die uiteindelijk aanleiding is geweest om strafvermindering toe te passen. Met het vrijgeven van foto's had het opsporen van de daders wellicht wat langer geduurd, maar was er zorgvuldiger omgegaan met de belangen van de daders en het slachtoffer, waardoor strafvermindering achterwege had kunnen blijven. De huidige 'mediatisering' van opsporing en vervolging lijkt er vooral op gericht op verbetering van het imago van het Openbaar Ministerie, wat de integriteit van de instantie niet ten goede komt.^[34]

Tot slot

In het verleden heeft de Hoge Raad zich nog maar zelden uitgelaten over zaken waarin strafvermindering is toegepast op grond van artikel 359a Sv. Het ingestelde cassatieberoep in deze strafzaak zal hopelijk een kader bieden voor de wijze waarop de lagere rechtspraak dient om te gaan met artikel 359a Sv in verband met een ernstige schending van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte. In de huidige tijd, waarin het internet kan gaan fungeren als publiekelijke schandpaal, dienen verdachten adequate compensatie te kunnen krijgen, al dan niet in de vorm van strafvermindering. Wanneer vergelding als het ware al plaats vindt voor het onderzoek ter terechtzitting feitelijk is begonnen, is het van belang dat rechters hier rekening mee kunnen houden en ook de middelen hebben om er consequenties aan te verbinden. Gezien het permanent toegankelijke karakter van informatie op het internet zijn wellicht enige hoofdlijnen vereist over hoe in toekomstige zaken met gedetailleerde camerabeelden dient te worden omgegaan. Door de 'kopschoppers'-zaak is eens te meer gebleken is dat het vrijgeven van camerabeelden niet alleen traumatiserende gevolgen kan hebben voor de dader maar eveneens voor het slachtoffer. In een tijdperk waarin filmmateriaal je een leven lang kan achtervolgen is het zaak dat met name in geval van jonge verdachten een gedegen belangafweging plaats vindt alvorens beelden in regionale of nationale programma's uitgezonden worden. Als verslaggevers van PowNews zich gaan opwerpen als handhavers van de wet, is het wellicht tijd om meer terughoudendheid te betrachten bij het vrijgeven van filmbeelden, juist om uitwassen als in de zaak van Brent L. te voorkomen.

Voetnoten

Voetnoten

- [1] Citeerwijze: M. Groenouwe, 'Een pleidooi voor terughoudendheid: over hoe Youtube, Facebook en Pownews leiden tot strafvermindering', *DD* 2014, 14.
- [2] *Junior docent, Willem Pompe Instituut voor Strafrechtwetenschappen, Universiteit Utrecht.*
- [3] *www.utrecht.nl*. Laatste geraadpleegd 4 januari 2014.
- [4] *www.om.nl/onderwerpen/item_147969*. Laatste geraadpleegd 4 januari 2014.
- [5] Aanwijzing opsporingsberichtgeving van het College van procureurs-generaal, *Stcrt.* 2009, 51.
- [6] HR 30 maart 2004, *NJ* 2004, 376 (*Afvoerpijp*).
- [7] G.J.M. Corstens (bewerkt door M.J. Borgers), *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p.

- 734.
- [8] G.J.M. Corstens (bewerkt door M.J. Borgers), *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011, p. 735.
- [9] EHRM 11 januari 2005, nr. 50774/99 (*Sciacca t. Italië*) en EHRM 28 januari 2003, nr. 44647/98 (*Peck t. het Verenigd Koninkrijk*).
- [10] EHRM 28 januari 2003, nr. 44647/98 (*Peck t. het Verenigd Koninkrijk*), r.o. 57.
- [11] EHRM 28 januari 2003, nr. 44647/98 (*Peck t. het Verenigd Koninkrijk*), r.o. 60-63.
- [12] EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*).
- [13] EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 43.
- [14] EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 48.
- [15] EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 45.
- [16] EHRM 28 januari 2003, nr. 44647/98 (*Peck t. het Verenigd Koninkrijk*), r.o. 57 en EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 43.
- [17] Zie onder andere EHRM 28 september 2000, nr. 25498/94 (*Messina t. Italië* (nr. 2)), r.o. 65 en EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 78.
- [18] EHRM 2 september 2010, nr. 35623/05 (*Uzun t. Duitsland*), r.o. 78.
- [19] Rb. Zeeland-West-Brabant 25 juni 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:5621 en ECLI:NL:RBZWB:2013:5619.
- [20] Hof 's-Hertogenbosch 26 mei 2011, LJBQ6181.
- [21] A. Nieuwenhuis, 'Tussen verdachtmaking en vergetelheid. Grondrechtelijke grenzen aan de berichtgeving over misdrijven', *Mediaforum* 2013/3, p. 70-79.
- [22] M.J. Borgers, 'De toekomst van artikel 359a Sv', *DD* 2012, 25, p. 257-273.
- [23] Zie onder andere EHRM 12 mei 2000, nr. 35394/97 (*Khan t. het Verenigd Koninkrijk*), r.o. 35 en EHRM 10 maart 2009, nr. 4378/02 (*Bykov t. Rusland*), r.o. 82-83.
- [24] EHRM 10 maart 2009, nr. 4378/02 (*Bykov t. Rusland*), r.o. 83.
- [25] HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex artikel 359a Sv), r.o. 2.4.2.
- [26] HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex. 359a Sv), r.o. 2.4.3.
- [27] HR 30 maart 2004, *NJ* 2004, 376 (*Afvoerpijp*), r.o. 3.6.4. en HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex artikel 359a Sv), r.o. 2.4.2.
- [28] HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex artikel 359a Sv), r.o. 2.4.5.
- [29] Zie noot bij HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex. 359a Sv).
- [30] HR 19 februari 2013, *NJ* 2013, 308 (Criteria voor toepassing bewijsuitsluiting ex. 359a Sv), r.o. 2.4.5.
- [31] Zie onder andere de Aanwijzing voorlichting opsporing en vervolging van het College van procureurs-generaal, Stcrt. 2012, 8161.
- [32] L. Stevens, 'Strafzaken in het nieuws. Over ontsporende media en de verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie', *Nederlands Juristenblad* 2010, p. 660-665.
- [33] Aanwijzing opsporingsberichtgeving van het College van procureurs-generaal, Stcrt. 2009, 51.
- [34] Zie ook J.B. Terpstra, 'Mediatisering van opsporing en vervolging. Nieuwe kwetsbaarheden van politie en justitie', *Strafblad* november 2013, p. 360-370.